

Spisula-vissers vissen wat ze vissen kunnen in mei 1999: nog steeds geen overheidsbeleid

Mardik Leopold

Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek IBN-DLO, Postbus 167, 1790 AD Den Burg, Texel.

Op 1 mei 1999 rukte een ongekend grote Spisula-vloot uit, naar de Noordzee kustzone voor Texel. Twintig schepen voeren vanaf die dag dagelijks, dus ook op zondag, af en aan, leeg het zeegat uit en een dag later vol Spisula weer het zeegat in. De vangst werd op het wad, achter Texel gekookt en van de schelpen ontdaan. Het vlees (circa 150-200 ton per vangst, Helderse Courant 14 mei 1999) werd vervolgens per vrachtauto vanuit Den Helder afgevoerd. Per schip werd per visuur 15-20 ton Spisula (inclusief schelp) gevangen (Visserijnieuws 7 Mei 1999). Een dergelijke intense bevissing was rond Texel nog nooit eerder waargenomen, er leek dus sprake van een nieuwe ontwikkeling. Wat was hier aan de hand? Inventarisaties van Spisula lieten zien, dat in het noorden van Nederland alleen bij Texel nog overjarige Spisula, groot genoeg voor de markt, te vinden was, elders lag alleen wat jong broed. Dit verklaart de concentratie van de schepen, maar niet het aantal en de visserij-intensiteit. De meerderheid van de Spisula-vissers (36 van de 38) heeft zich verenigd in een zogenaamde 'Producenten Organisatie van Schelpdiervissers op de Noordzee'. Bij gebrek aan overheidsregels heeft deze organisatie zichzelf de regel opgelegd, om van 1 december tot 1 mei niet op Spisula te vissen. Men heeft hiervoor twee redenen: de schelpdieren hebben in de winter een geringe vleesinhoud en juist in de winter zou men de zee-eenden, die dan leven van de Spisula, ernstig verstoren. Helaas heeft een klein aantal vissers zich niet bij de PO willen aansluiten en deze vissers hebben de hele winter doorgevist op Spisula, tot woede van de PO. De PO heeft de Minister van LNV hierop gewezen en aangedrongen op maatregelen (Visserijnieuws 4 december 1998). Deze maatregelen zijn nu in de maak, maar snel gaat dit niet. Pas volgend jaar zullen alle vissers een vergunning en een quotum krijgen (Visserijnieuws 14 mei). Gevreesd mag worden, dat dit voorlopig niet meer zal inhouden dan een legalisatie van de bestaande praktijken. Weliswaar dient de visserij, volgens het 'Beleidsbesluit Schelpdiervisserij Kustwateren 1999-2003' van LNV 'duurzaam' te worden uitgevoerd, maar wat dit precies inhoudt, en hoe men daarnaast ook nog met 'overige natuurwaarden' zoals de voedselbehoefte van zee-eenden rekening zal houden, is nog onduidelijk. Als de quoterings niet zozeer is toegesneden op wat de natuur kan leveren, maar eerder op wat de markt vraagt, zullen quota van individuele vissers wellicht afhangen van wat ze in het verleden hebben opgevist. Het lijkt erop dat de vissers om deze reden nu zoveel mogelijk Spisula hebben opgevist, om zo rechten voor de toekomst te kunnen claimen. Zeker is, dat de visserij in 1999 niet beperkt werd door de overheid: het RIVO had de Spisula-bestandsopname voor 1999 nog niet eens afgerond bij aanvang van het visseizoen. Volgens sommige vissers kan de huidige 'totale visserij' geen kwaad: 'we vissen door tot we alleen nog zand boven halen'. Zo meldt Frans Seinen (Helderse Courant 14 mei 1999) dat Spisula's een 'reproductievermogen hebben waar je koud van wordt,...ze zichzelf bevruchten en ze per stuk 10.000 eieren leggen'. Wetenschappelijk onderzoek, waaruit blijkt hoe het gesteld is met de reproductie, groei en overleving bij *Spisula subtruncata* is echter nooit gedaan, dus het lijkt erop dat het Ministerie van LNV niet anders kan doen dan blindvaren op deze 'kennis' van de vissers, die hiermee impliciet ook uitmaken wat goed is voor de natuur. Interessant hierbij is, dat de Noordzee-kustzone waarin deze visserij plaatsvindt, onlangs bij de EU is aangemeld als een gebied dat onder de Vogel- en Habitatrichtlijn moet gaan vallen. Er zou

dus meer in het visserijbeleid dan *Spisula* en visserij alleen betrokken moeten worden, zou men zo denken.

Opgelet: zeearenden komen eraan

Goed nieuws uit Duitsland, waar het aantal overwinterende Zeearenden *Haliaeetus albicilla* dat langs de Oostzeekust overwintert, in de jaren '90 snel toeneemt. In heel Duitsland broeden nu ruim 250 paren en de soort breidt zich uit naar het westen. In 1998 zaten er vijf paar in zuid Denemarken en 20 in Sleeswijk Holstein. Langs de Waddenkust bevindt zich op korte afstand tot de Nederlandse grens, in Bremerhaven, het dichtstbijzijnde paar met een territorium, zij het dat de vogels nog jong zijn en nog geen nest hebben. Kennen we in Nederland deze soort nog vooral als schaarse, binnenlandse overwinteraar uit de Flevo-polders, een toename van de zeearend als echte zeevogel in Nederland lijkt er aan te komen!

MFL (bronnen: Seevögel 19-4, 1998; BioNieuws 10: 6, 1999)

VERENIGINGSNIEUWS

Sterke opleving olieslachtoffer-onderzoek

Vanaf de zomer van 1998 werd getracht het olieslachtoffer-onderzoek nieuw leven in te blazen. In tal van tijdschriften verscheen een oproep om aan dit onderzoek mee te werken en het hele tellersbestand werd aangeschreven met het expliciete verzoek om het strand weer af en toe te bezoeken. In de loop der jaren was het aantal medewerkers wat kleiner geworden en zeker in jaren waarin niet bijzonder veel vogels op onze kust aanspoelden dreigde de steekproef te klein te worden om nog verantwoorde uitspraken te kunnen doen.

De pogingen om weer meer mensen te interesseren zijn succesvol geweest, niet in de laatste plaats doordat er ook nogal wat te tellen viel! Een massale stranding van Noordse Stormvogels en Zeekoeten in het begin van 1999 maakte dat weinigen het gevoel gehad hebben voor niks over het strand te sjokken. Inmiddels zijn over het winterseizoen 1998/99 (nov-apr) al bijna 300 tellingen ontvangen, waarmee dit seizoen nu al één van de best onderzochte perioden is geworden (zie figuur). Zeker is dat verschillende mensen nog tellingen moeten insturen, zodat het succes nog groter zal zijn. Ook het komende seizoen zullen we blijven proberen het tellersnetwerk uit te breiden. De huidige opleving is vooral opgetreden door ijverige tellers in Zeeland, langs de Hollandse kust, op Texel en in Friesland. Vooral de oostelijke Waddeneilanden worden tegenwoordig maar weinig bezocht. Hierop zal onze aandacht zich dus vooral richten. Veel tellers bleken de duidelijke richtlijnen te waarderen en hadden vooral veel plezier van de heel specifieke aanwijzingen voor leeftijdsdeterminaties van bijvoorbeeld de Zeekoet. Komend jaar zullen dergelijke richtlijnen daarom weer zo ruim mogelijk verspreid worden. Alle medewerkers worden hierbij hartelijk bedankt voor hun inspanningen in het afgelopen seizoen!

Kees Camphuysen, NZG/NSO, Ankerstraat 20, 1794 BJ Oosterend,
kees.camphuysen@wxs.nl, tel/antw/fax 0222 318744